

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Jörel Holmberg
0501-60 53 95

2006-03-09

Bilaga 3
Diarienummer
511-6767-2003

Sida
1(9)

Skötselplan för naturreservatet Sätuna utmark i Falköpings kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte.....	3
2. Beskrivning av området.....	3
2.1 Uppgifter om naturreservatet.....	3
2.2 Topografi och läge.....	3
2.3 Geologi och hydrologi.....	3
2.4 Markanvändning.....	4
2.5 Kulturrehistoriska bevarandevärden.....	4
2.6 Vegetation, flora och fauna	4
2.7 Friluftsliv	6
2.8 Bebyggelse och anläggningar.....	6
3 Mark och vegetationsvård.....	6
3.1 Övergripande mål	6
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	6
3.3 Beskrivning av skötselområden.....	6
4 Friluftsliv.....	7
4.1 Övergripande mål	7
4.2 Information och anläggningar	7
5 Gränsmarkering.....	7
6 Uppföljning	7
6.1 Uppföljning av bevarandemål	7
6.2 Revidering av skötselplanen.....	8
7 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning.....	8
8 Referenser	8

BILAGOR

bilaga 3a skötselplanekarta 1:10 000

1. Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och utveckla en naturvetenskapligt värdefull barrblandskog med en mosaikartad struktur av olikåldriga träd, hållmarker, lövträd, våtmarker och sumpskogar.
- bevara och utveckla förutsättningarna för en rik flora och fauna.

Syftet skall tryggas genom att:

- skogen lämnas till fri utveckling

2. Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Sätuna utmark
Skyddsform	Naturreservat
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Falköping
Församling:	Sätuna
Naturgeografisk region:	Falbygden
Karta:	Topografisk karta: 8D NV Ekonomisk karta: 083 65 och 083 66
Lägesbeskrivning:	Naturreservatet ligger på Nordbillingsens diabasplatå, väster om vägen mot Lerdala.
Fastigheter, ägare och nyttjanderättsinnehavare:	<i>Enligt sakägarförteckning (bilaga 4)</i>
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län
Areal:	Totalt: 51 ha
Markslag	
Skogsmark	49 ha omväxlande barrblandskog och sumpskog 2 ha våtmark

2.2 Topografi och läge

Naturreservatet Sätuna utmark ligger centralt på Nordbillingsens platå, ca 7 km NV om Skövde. Reservatet ligger i Falköpings kommun och är utmarker till Sätuna församling, vilken ligger sydost om Hornborgasjön. I väster gränsar reservatet till en öppen mosse, Sjömossen, och i övrigt till skogsmark. Både norr och söder om reservatet har avverkningar/gallringar skett relativt nyligen. Strax öster om reservatet ligger Blängsmossens naturreservat.

Inom reservatet är nivåskillnaderna mycket små och hela området ligger på ca 275 meter över havet.

2.3 Geologi och hydrologi

Billingen hör till Västergötlands platåberg, som kännetecknas av ett antal olika kambrosiluriska lager med ett skyddande diabaslager högst upp. Na-

turreservatet Sätuna utmark är helt och hållet beläget på diabasplatån. Topografin är tämligen flack. Små nivåskillnader i terrängen ger området en mosaikartad struktur. Hällmarker omväxlar med skog på djupare jordar, våtmarker och sumpskog. Flera bäckar rinner genom området. En av bäckarna rinner ner i den sänka som Sjömossen bildar.

2.4 Markanvändning

Sätuna utmark är en mosaikartad barrnurskog, med inslag av lövträd. Även på den gamla ekonomiska kartan från 1877 är området markerat som barrskog. Söder om reservatet har tidigare legat en gård och det är troligt att skogen har betats tidigare. Skogen, som tillhör Sätuna socken, har knappast brukats i någon större omfattning eftersom den låg så långt ifrån byn och varje smalt skifte ägs av ett flertal gårdar.

2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inom reservatet finns inga fornlämningar enligt fornminnesregistret. Inte heller några andra kulturhistoriska bevarandevärden finns.

2.6 Vegetation, flora och fauna

Översiktlig beskrivning

Sätuna utmark är en barrblandskog på frisk – fuktig mark. Strukturen är mosaikartad med olikåldriga träd, lövinslag, hällmarker, våtmarker och sumpskogar. Barrskogen är av ristyp med blåbär, lingon och kruståtel i fältskiktet. I bottenskiktet dominerar vanliga skogsmossor som hus-, vägg- och olika kvastmossor. Här och var har signalarten västlig hakmossa noterats. Granen dominerar trädskiktet men inslaget av tall är tämligen stort. Många av granarna är gamla och senvuxna. Det finns riktigt gamla träd av framförallt tall och de äldsta är upp emot 200 år gamla.

Vegetationstyp	Natura 2000-naturtyp
Granskog av blåbärsris-typ	Västlig taiga, 9010
Tallskog av lav-typ	
Granskog av ormbunkstyp, sump-variant	
Tallmosse av ris-typ	Skogbevuxen myr, 91D0

Tabell 1. Inom naturreservatet förekommande vegetationstyper enligt Nordiska ministerrådet (1994). Natura 2000-naturtyp enligt Natura 2000-systemet (Naturvårdsverket 1997). Hela området är mosaikartat och de olika naturtyperna är inte markerade var för sig på kartan.

Det finns rikligt med död ved av olika dimensioner i reservatet. På veden har bland annat signalarterna långfliksmossa, vedticka och granticka hittats liksom den rödlistade arten gränsticka. Den rödlistade knappnålslaven brunpudrad nållav är funnen i området liksom mer vanliga knappnåslavar. I både lågor och torrakor finns spår efter insekter.

Framförallt i den sydvästra delen finns det öppna hållmarker. Ljung och renlavar dominerar vegetationen på hållmarkerna och i dess anslutning är tallen vanligare än på övriga håll i reservatet.

I nordöst och centralt i reservatet finns det en anhopning av små mossar beväxna med tall och björk. Trädskiktet är mer eller mindre slutet på de flesta mossarna. Tuvull dominerar fältskiktet tillsammans med klockklung och odon.

I sänkor och i anslutning till bäckar och mossar har det bildats områden med sumpskog. I den oftast ganska dyiga jorden växer det rikligt med manna-gräs. På lite fastare mark är vegetationen rik med kärrfräken, grönvit nattviol, brudborste, rosettmossa, vågig praktmossa och spärrvitmossa. Björk är vanligt och de är ofta gamla och hyser en frodig lavflora med skrynkellav, näverlav, blåslav, grymig blåslav och blodlav. På granen växer det rikligt med signalarten gammelgranslav, liksom kattfotslav och blodlav.

Västligaste delen av reservatet gränsar till Sjömossen och där finns ett visst inslag av grov asp i granskogen. I öst – västlig riktning rinner en liten bäck till Sjömossen. Vegetationen är frodig med bl.a. kärrfibbla, hultbräken, smörboll, grönvit nattviol, rosmossa och vågig praktmossa.

Art	Kategori
Kärlväxter	
Kärrfibbla <i>Crepis paludosa</i>	S2
Brudborste <i>Cirsium helenoides</i>	S2
Grönvit nattviol <i>Platanthera chlorantha</i>	
Mossor	
Vågig sidenmossa <i>Plagiothecium undulatum</i>	S2
Långfliksmossa <i>Nowellia curvifolia</i>	S2
Västlig hakmossa <i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S3
Lavar	
Blodlav <i>Mycoblastus sanguinarius</i>	
Grymig blåslav <i>Hypogymnia farinacea</i>	S1
Gammelgranslav <i>Lecanactis abietina</i>	S1
Kattfotslav <i>Arthonia leucopellea</i>	S3
Brunpudrad nållav <i>Chaenotheca gracillima</i>	NT/S3
Svampar	
Vedticka <i>Phellinus viticola</i>	S2
Granticka <i>Phellinus chrysoloma</i>	S2
Tallticka <i>Phellinus pini</i>	S3
Gränsticka <i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT/S3
Trådticka <i>Climacocystis borealis</i>	S2
Gul taggsvamp <i>Hydnellum geogonium</i>	NT/S3
Orange taggsvamp <i>Hydnellum aurantiacum</i>	S3
Svavelrisk <i>Lactarius scrobiculatus</i>	S2
Fjällig taggsvamp <i>Sarcodon imbricatus</i>	S3

Tabell 2. Hotkategorier anges för rödlistade arter (ArtDatabanken 2005): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist (Gärdenfors mfl. 2000). Signalartsvärde anges för signalarter: (S1) Mindre bra; (S2) Bra; (S3) Mycket bra (Skogsstyrelsen 1995). Arter i habitatdirektivet och fågeldirektivet (EU).

2.7 Friluftsliv

Sätuna utmark ligger på Billingen som är av riksintresse för friluftslivet. Inom reservatet finns inga stigar e. dyl. anordningar för friluftslivet och just Sätuna utmark är knappast ett välbesökt friluftsområde.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

Inom området finns ingen bebyggelse eller andra anläggningar.

3 Mark- och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med skötselplanen är att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i en mosaikartad barrskog där traditionellt skogsbruk inte har bedrivits.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Hela naturreservatet med dess barrblandskog och mosaikartade struktur med lövinslag, hållmarker, våtmarker och sumpskogar ska lämnas för fri utveckling. Inga skogliga aktiviteter som avverkning, gallring och röjning får göras. All död ved ska lämnas. Områdets hydrologi får inte ändras.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Inom reservatet finns endast ett skötselområde. De olika naturtyperna inom reservatet finns redovisade i tabell 1.

Skötselområde 1

Naturtyp: Mosaikartad barrblandskog med inslag av sumpskog och våtmarker

Natura 2000 habitat: Västlig taiga och Skogsbevuxen myr

Areal: 51 ha

Beskrivning: Området består av en barrblandskog på frisk – fuktig mark. Strukturen är mosaikartad med olikåldriga träd, lövinslag, hållmarker, våtmarker och sumpskogar. Granen dominerar i skogen som är av ristyp. Många av granarna är gamla och senvuxna och det finns riktigt gamla träd av framförallt tall. Tillgången på död ved av olika dimensioner är god. Ett flertal signal- och rödlisade arter av kärlväxter, mossor, lavar och svampar förekommer i reservatet.

Bevarandemål: En mosaikartad barrblandskog med många småbiotoper och god tillgång på död ved av olika dimensioner. En

artrik kärlväxt-, moss-, lav- och svampflora som är typisk för respektive biotop. På sikt ett större antal sällsynta och rödlistade arter.

Engångsåtgärder: Inga.

Underhållsåtgärder: Inga.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Syftena med naturreservatet är främst naturvetenskapliga. För besökare bör gränsmarkeringar och informationstavlor sättas upp. Den parkering som finns vid Blängsmossens naturreservat, drygt 1 km söder om Sätuna utmark, kan eventuellt även användas som parkering för Sätuna utmark.

4.2 Information och anläggningar

Mål:

Besökare som aktivt söker sig till Sätuna utmark ska informeras om områdets status och naturvärden.

Engångsåtgärder:

Informationstavlor skall sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3a. Tavlorna skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. De skall innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten.

En informationsskylt om naturreservatet kan även placeras vid parkeringen till Blängsmossens naturreservat, som kan nyttjas för naturreservatet Sätuna utmark.

Underhållsåtgärder:

Informationsanläggningar skall tillses regelbundet och underhållas vid behov av naturvårdsförvaltaren.

5 Gränsmarkering

Reservatets gräns ska utmärkas i fält. Gränsmarkeringar skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

6.1 Uppföljning av bevarandemål

Uppföljningen görs på uppdrag av förvaltaren.

En grundlig dokumentation av kärlväxt- och kryptogamfloran (mossor, lavar, svampar) är inte gjord och bör komma till stånd för att kunna göra en uppföljning av områdets kvalitetsmål i framtiden. Denna dokumentation görs av en kärlväxt- och kryptogamkunnig person och bör innehålla uppgift om förekomst av signal- och rödlistade arter för respektive vegetationstyp. Kartor med inprickade förekomster (GPS-punkter) för vissa utvalda arter bör utgöra komplement till artlistorna. En uppföljning av inventeringen bör göras vart 30:e år.

6.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning

Hela naturvårdsförvaltningen för naturreservatet Sätuna utmark bekostas av staten.

En sammanfattning och prioritetsordning på planerad tillsyn och uppföljning av skötsel- och kvalitetsmålen redovisas i tabell 3.

Att gränsmarkeringar och reservatsskyltar sätts upp är av högsta prioritet. Det är av hög prioritet att tillsynen av skyltar sker årligen samt att den allmänna tillsynen av skogen sker var tionde år.

Det är av högsta prioritet att en grundinventering av kärlväxter och kryptogamer görs för att få bättre kunskap om de naturvärden reservatet hyser och för att kunna följa områdets kvalitetsmål vad gäller förekomst av signal- och rödlistade arter.

Skötselåtgärder, uppföljning och tillsyn	När	Prioritet
Gränsmarkering	1 gång	1
Tillverkning och uppsättning av skyltar	1 gång	1
Tillsyn: skyltar	Årligen	2
Tillsyn: skog	Var 10:e år	2
Grundinventering	1 gång	1
Uppföljning: inventering	Vart 30:e år	2

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötsel- och uppföljningsinsatser samt tillsyn, intervall för genomförande och prioriteringsgrad för åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

8 Referenser

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Gärdenfors, U., 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1984: *Naturvårdsprogram för Skaraborgs län*. Meddelande 9/84.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket*

Natura 2000.

Naturvårdsverket. 1991. *Områden av riksintresse för naturvård & friluftsliv.*
Rapport nr 3771 och 4037.

Nordiska ministerrådet. 1994. *Vegetationstyper i Norden.* TemaNord
1994:665. Köpenhamn, Danmark.

Skogsstyrelsen. 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av
nyckelbiotoper.* Jönköping.

Skogsvårdsstyrelsen 1996: Nyckelbiotopinventering i Falköpings kommun.
Västgötabergens svampklubb. *Databas över svampfynd i Skaraborg.*

Muntliga referenser:

Kurt-Anders Johansson, Västgötabergens svampklubb